

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələlərə üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
12" sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 060702 – “Aqronomluq”

İxtisaslaşma: Meyvəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmlər

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: “İxtisas sahəsinin müasir problemləri” (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 12.04.2018-ci il. F-249 sayılı əmri ilə qrifverilmişdir.

Kodu: MİF-B01

Tədris ili: II (2025-2026)

Semestr: III (payız)

Tədris yükü: Cəmi – 120 saat. Auditoriyadan kənar 90 saat; Auditoriya saatı – 30 (15 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4

Auditoriya № 114, 314

Saat: III gün 4 saat müəhazirə, 5 saat laboratoriya ; V gün 4-5-ci saat müəhazirə

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Abdullayev Fərman Muxtar oğlu, dosent

Məsləhət günləri və saati: III gün, Saat 12⁰⁰-14.⁰⁰

E-mail ünvanı: farman-a@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küçəsi 170 a

III. Tövsiyə olunan dərslük, dərş vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Həsənov Z.M., Əliyev C.M. Meyvəçilik (dərslük), Bakı, MBM nəşriyyatı, 2007, 465 s.
2. Quliyev F.A., Abdullayev F.M. Kivi bitkisinin becərilməsinn texnologiyası, Bakı, “Müəllim”, 2009, 60 s.
3. Sadıqov Ə.N., Sadıqova N.M. Azərbaycanda alma bitkisi. Bakı, 2005
4. Витовский В.Л. Плодовые растения мира. Санк-Петербург-Москва-Краснодар: Лань, 2003, 591 с.
5. İnternet resursları (www.agro.gov.az, www.eco.gov.az və s.)

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən “Meyvə və subtropik bitkiləri, tərəvəz və üzümçülüğün əsasları (Üzümçülüğün əsasları)-2” fənninin tədrisi vacibdir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə/eyni vaxta başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Hazırda əhəlinin ərzaq təminatının ödənilməsində problemlərin mövcud olması və onun gələcəkdə daha çox artacağı etimalı nəzərə alındığına görə, aqrar sahənin inkişaf dərəcəsi hər bir ölkənin iqtisadiyyatının və əhəlinin yaşayış səviyyəsinin əsas göstəricisi sayılır və bəzi halda o, ən qabaqcıl cəbhə adlandırılaraq, müdafiə sistemi ilə eyni əhəmiyyətli sahə kimi dəyərləndirilərək, dövlət siyasətinə vacib prioriteti hesab edilir.

Aqrar istehsalın artırılması elmi texniki nailiyyətlərin və metərəqqi texnologiyaların tətbiqi ilə yanaşı, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanmasından keçir. Bu isə ümumən kənd təsərrüfatı elmlərinin ana xəttini təşkil edən əkinçiliyin inkişafı ilə əlaqədardır.

Müasir meyvəçilik elmi təbiət elmlərinin əsas qanunauyğunluqlarını nəzərə almaqla, müasir intensiv bağların tələblərinə uyğun bağların salınmasını tələb edir.

Meyvəçilik fənni aqrar təhsil müəssisələrində aqronomluq istiqamətli ixtisaslar üzrə mütəxəssis hazırlığında əsas fənn kimi tədris olunur. Fənnin tərkibinə aşağıdakı əsas bölmələr daxildir:

1. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti, meyvəçiliyin tarixi və inkişaf yolları;

2. Meyvəçiliyin bioloji əsasları, meyvə bitkilərinin mənşə mərkəzləri və onların bioloji formaları;

3. Meyvəçiliyin aqrotexnikası, meyvə bitkilərinin əkin materialının istehsalı texnologiyası, meyvə-giləmeyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsasları;

4. Meyvə istehsalı texnologiyası, meyvə bağının layihələndirilməsi və təşkili, meyvə bağına qulluq;

5. Xüsusi meyvəçilik, tumlu meyvə bitkiləri, çəyirdəkli, qərzəkli, subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin botaniki təsviri və bioloji xüsusiyyətləri;

6. İntensiv meyvə bağlarının salınmasının əsas xüsusiyyətləri və onların təşkili qaydaları.

Bu bölmələrdə torpağın münbitliyinin artırılması və becərilən meyvə-giləmeyvə bitkilərinin məhsuldarlığının yüksəldilməsi ilə torpaqdan səmərəli istifadə qaydaları öyrənilməsinə görə, meyvəçilik fənninin nəzəri əsası kimi təqdim olunur.

Meyvəçilik fənni-aqronomluq, meyvə tərəvəzçilik, bitki mühafizəsi, aqrokimya və torpaqşünaslıq ixtisaslı qruplara əsas fənn, aqrar iqtisadiyyat və mühəndislik üzrə yeni ixtisas qruplarında isə seçmə fənn kimi tədris olunur. Fənnin əsas obyekti "meyvə-giləmeyvə" bitkiləridir.

Meyvəçiliyin nəzəri və metodoloji əsasını fundamental təbii elmlər: biologiya, fizika və kimya təşkil edir. Meyvəçilik həmçinin bitkiçilik, torağşünaslıq, aqrokimya, botanika, bitki fiziologiyası, mikrobiologiya, meliorasiya, meteorologiya, seleksiya və toxumçuluq, fitopatologiya, entomologiya və s. kimi digər aqronomiya elmləri ilə sıx əlaqədardır.

Fənnin tədrisində məqsəd: - meyvə-giləmeyvə bitkilərindən səmərəli istifadə məqsədilə müəyyən edilmiş və elmi əsaslandırılmış aqrotexnologiyaların öyrənilməsi və müasir metodlarla yeni meyvə-giləmeyvə bağlarının salınması, onlara qulluq qaydalarının sistemli qurulmasında tələbəbrin təfəkkürünü formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Tələbə fənni tam öyrənməklə: - meyvə bitkilərinin morfoloji təsvirini; meyvə-giləmeyvə bitkilərinin böyümə və inkişafını; onların böyümə və inkişafında xarici mühit şəraitinin rolunu; meyvə bitkilərinin çoxaldılmasının bioloji əsaslarını meyvə istehsalı texnologiyasını; bağın layihələndirilməsi və təşkili; məhsuldar bağlara düzgün qulluq işlərini bacarmaq imkanı əldə edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələr biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviuma görə. Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal – tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir;
- 9 bal – tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar bilər;
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal – tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var;
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhflərə yol verir;
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal – tələbənin suala cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən aşağı olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

Bal	Qiymət	
	Sözlə	Hərflə
91 - 100 bal	əla	A
81 - 90 bal	çox yaxşı	B
71 - 80 bal	yaxşı	C
61 - 70 bal	kafi	D
51 - 60 bal	qənaətbəxş	E
51 – baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X.Təqvim planı:Mühazirə 15 saat , seminar 15 saat.Cəmi 30 saat

Nö	Mühazirə mövzuları	Mühazirə	Tarix
1	Mövzu-1: Giriş. Meyvəçilik fənninin predmeti, şəraiti və vəzifələri və xalq təsərrüfatı əhəmiyyəti Plan: 1. Meyvəçilik fənninin predmeti. 2. Meyvəçilik fənninin vəzifələri. 3. Meyvəçilik fənninin bölmələri. 4. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti. Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 3, 4]	2	
2	Mövzu-2: Meyvəçiliyin tarixi və inkişaf yolları. Plan: 1. Meyvəçiliyin dünyada inkişaf tarixi 2. Azərbaycanda meyvəçiliyin inkişaf tarixi 3. Meyvəçilikdə intensivləşmənin yolları Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 7, 8]	2	
3	Mövzu-3: Təbii böyümə xarakterinə görə meyvə-giləmeyvə bitkilərinin qruplaşdırılması Plan: 1. Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılması 2. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin orqanları 3. Kök sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 6, 8]	2	
4	Mövzu-4: Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin kök sisteminin xüsusiyyətləri Plan: 1. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri 2. Köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti 3. Sorucu köklərin anatomik quruluşu Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 7, 8]	2	
5	Mövzu-5: Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü sistemi Plan: 1. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri 2. Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri 3. Meyvə bitkilərində göz və budaqların tipləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 6, 9]	2	
6	Mövzu-6: Meyvə-giləmeyvə bitkilərində gövdə, budaq və zoğun anatomik quruluşu	2	

	Plan: 1. Gövdənin anatomik quruluşu 2. Meyvə budaqcıqlarının quruluşu 3. Tumlu meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri 4. Çəyirdəkli meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 3]		
7	Mövzu-7: Meyvə bitkilərində yarpaq və tumurcuqların rolu Plan: 1. Meyvə-giləmeyvə bitkilərində yarpaq və onun formaları 2. Meyvə bitkilərində vegetativ tumurcuqlar 3. Generativ tumurcuğun bitki üzərində yerləşməsi Ədəbiyyat və mənbə: [1, 3, 6, 2]	2	
8	Mövzu-8: Meyvə-giləmeyvə bitkilərində çiçək, meyvə və toxum Plan: 1. Çiçəyin quruluşu 2. Çiçək topasının tipləri 3. Meyvə və onun formaları 4. Toxum və onun quruluşu Ədəbiyyat və mənbə: [1, 2, 6, 7]	1	
	Cəmi:	15 s.	
№	Seminar mövzuları	Saat	
1	Meyvəçilik fənninin predmeti, vəzifələri, bölmələri və xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti.	2	
2	Meyvəçiliyin dünyada və Azərbaycanda inkişaf tarixi. Meyvəçilikdə intensivləşmənin yolları	2	
3	Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılması, meyvə-giləmeyvə bitkilərinin orqanları, kök sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri	2	
4	Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri, köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti, sorucu köklərin anatomik quruluşu	2	
5	Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri, meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri, meyvə bitkilərində göz və budaqların tipləri	2	
6	Gövdənin anatomik quruluşu, meyvə budaqlarının quruluşu, tumlu meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri, çəyirdəkli meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri	2	
7	Meyvə-giləmeyvə bitkilərində yarpaq və onun formaları, meyvə bitkilərində vegetativ tumurcuqlar, generativ tumurcuğun bitki üzərində yerləşməsi	2	
8	Çiçəyin quruluşu, çiçək topasının tipləri, meyvə və onun formaları, toxum və onun quruluşu	1	
	Cəmi:	15 s.	

XI.Fənn üzrə tələblər: Meyvəçilikdə intensivləşmənin yollarını. Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılmasını. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətlərini. Çiçək topasının tiplərini öyrədir

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

“Meyvəçilik” fənnini mənimsəməklə, meyvəçiliyin əhəmiyyəti, tarixi, inkişafı və meyvəçilik sistemlərinin zonal xüsusiyyəti, dünya ölkələrində intensiv meyvəçilik sistemləri, habelə müasir və intensiv bağçılıq sistemləri üzrə nəzəri və praktik əsasları müəyyənləşdirmək asanlaşır.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. Meyvəçilik fənninin predmeti.
2. Meyvəçilik fənninin vəzifələri.
3. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti
4. Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılması
5. Meyvəçilik fənninin bölmələri
6. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin orqanları
7. Kök sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri
8. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri
9. Köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti
10. Sorucu köklərin anatomik quruluşu

II Kollektiv sualları:

1. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri
2. Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri
3. Meyvə bitkilərində göz və budaqların tipləri
4. Gövdənin anatomik quruluşu
5. Meyvə budaqcıqlarının quruluşu
6. Tumlu meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri
7. Meyvə-giləmeyvə bitkilərində yarpaq və onun formaları
8. Meyvə bitkilərində vegetativ tumurcuqlar
9. Generativ tumurcuğun bitki üzərində yerləşməsi
10. Meyvə-giləmeyvə bitkilərində çiçək, meyvə və toxum

XV. İmtahan sualları:

--blok 1 --

1. Meyvəçilik fənninin predmeti.
2. Meyvəçilik fənninin vəzifələri.
3. Meyvəçilik fənninin bölmələri.
4. Meyvəçiliyin xalq təsərrüfatında əhəmiyyəti.
5. Meyvəçiliyin dünyada inkişaf tarixi
6. Azərbaycanda meyvəçiliyin inkişaf tarixi

--blok 2 --

7. Meyvəçilikdə intensivləşmənin yolları
8. Meyvə bitkilərinin təbii böyümə xarakterinə görə qruplaşdırılması
9. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin orqanları
10. Kök sisteminin morfoloji və bioloji xüsusiyyətlər
11. Çoxaldılma üsullarından asılı olaraq kök sisteminin xüsusiyyətləri
12. Köklərin torpaqda yerləşməsi istiqaməti

--blok 3 --

13. Sorucu köklərin anatomik quruluşu
14. Meyvə-giləmeyvə bitkilərinin yerüstü hissələri
15. Meyvə bitkilərində zoğ və zoğun tipləri
16. Meyvə bitkilərində göz və budaqların tipləri
17. Meyvə bitkilərində haramı zoğlar
18. Vegetativ hissələrdə əlavə və ya adventiv zoğ

--blok 4 --

19. Gövdənin anatomik quruluşu
20. Meyvə budaqcıqlarının quruluşu
21. Tumlu meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri
22. Çəyirdəkli meyvə bitkilərində meyvə budaqcıqlarının tipləri
23. Meyvə-giləmeyvə bitkilərində yarpaq və onun formaları
24. Meyvə bitkilərində vegetativ tumurcuqlar

--blok 5 --

25. Generativ tumurcuğun bitki üzərində yerləşməsi
26. Çiçəyin quruluşu
27. Çiçək topasının tipləri
28. İkcinsiyətli (hermofrodit) çiçək
29. Meyvə və onun formaları
30. Toxum və onun quruluşu

“İxtisas sahəsinin müasir problemləri” fənninin sillabusu **060702** – “Aqronomluq” ixtisası “Meyvəçilik” ixtisaslaşmasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi:

dos.F.M.Abdullayev

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov